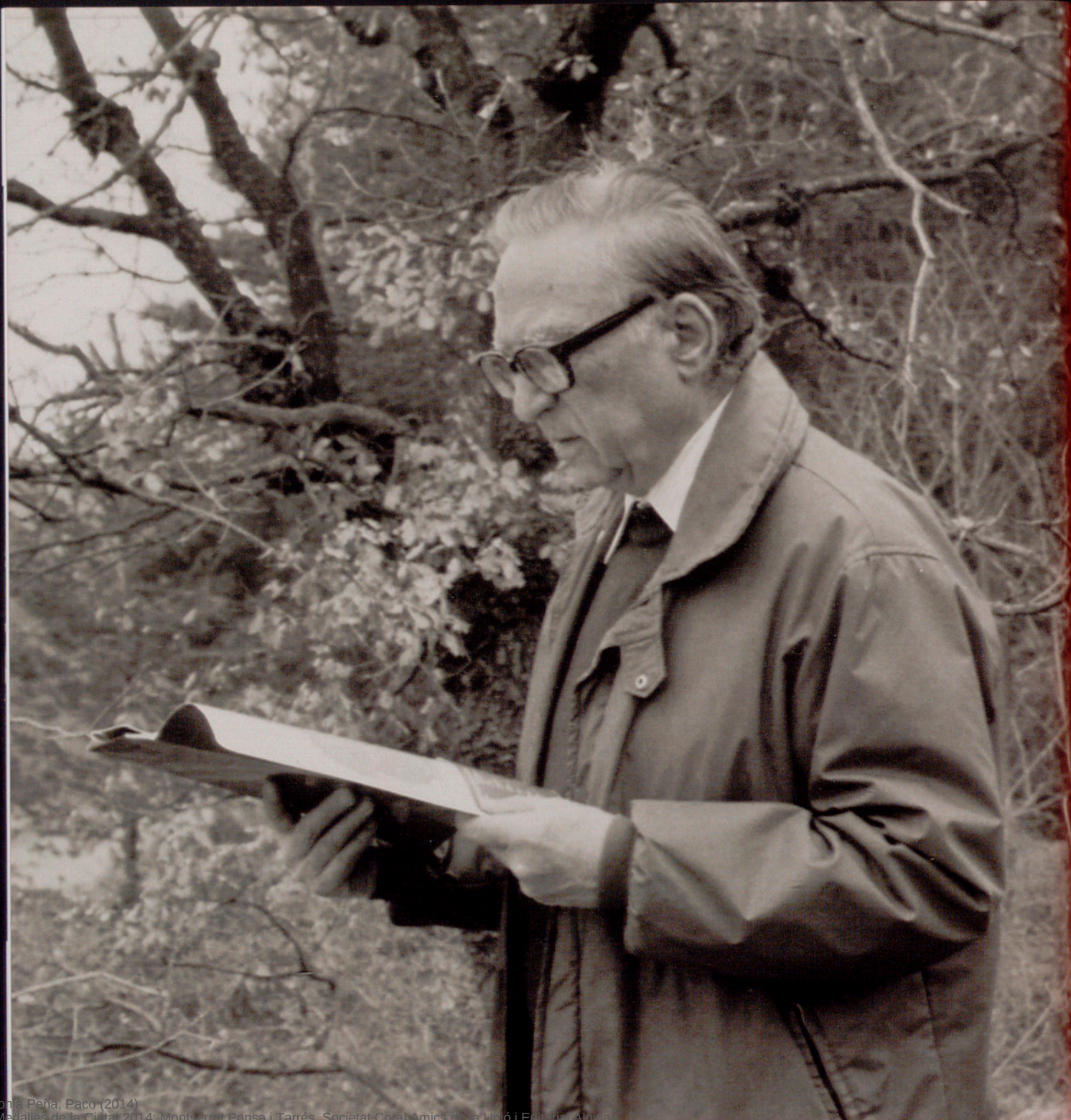
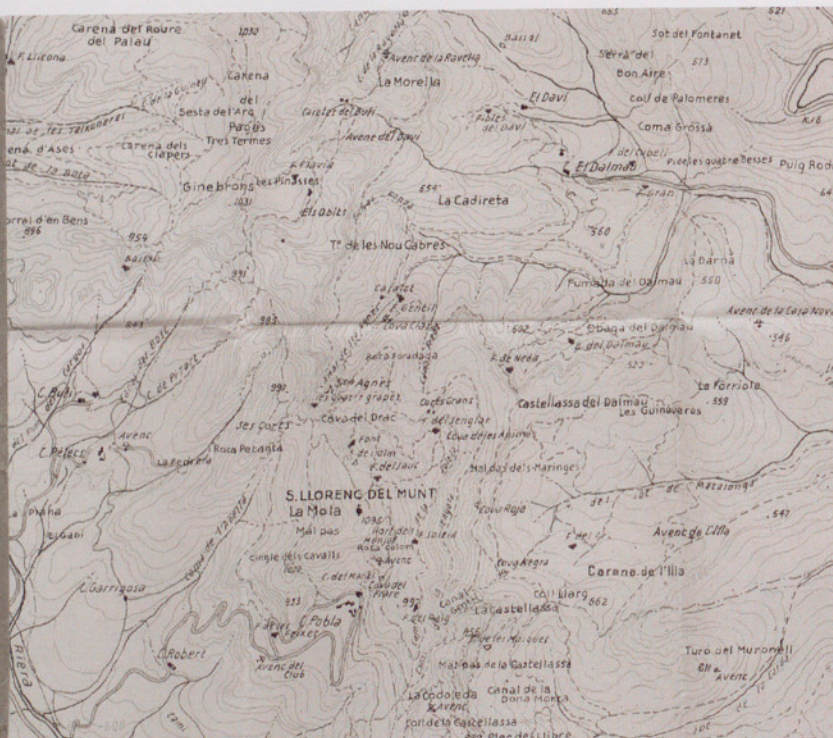
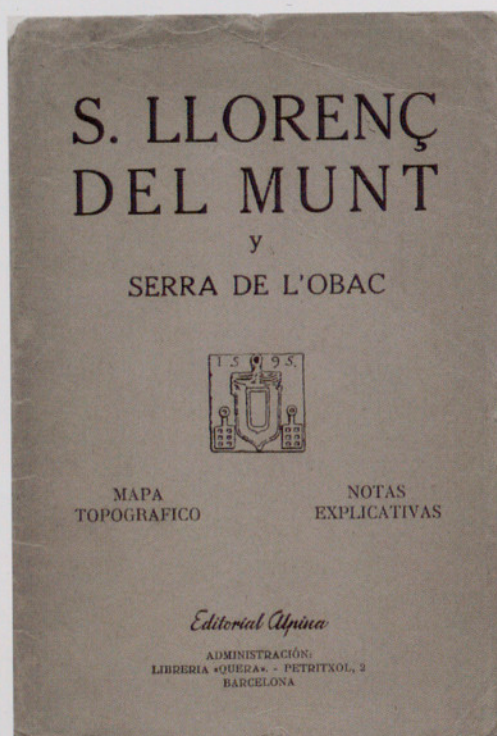

Monja Peña, Paco (2014)
«Medalles de la Ciutat 2014: Montserrat Ponsa i Tarrés, Societat Coral Amics de la Unió i Editorial Alpina»
Medalles de la Ciutat / Ajuntament de Granollers / Arxiu Municipal de Granollers

Editorial Alpina

| 41

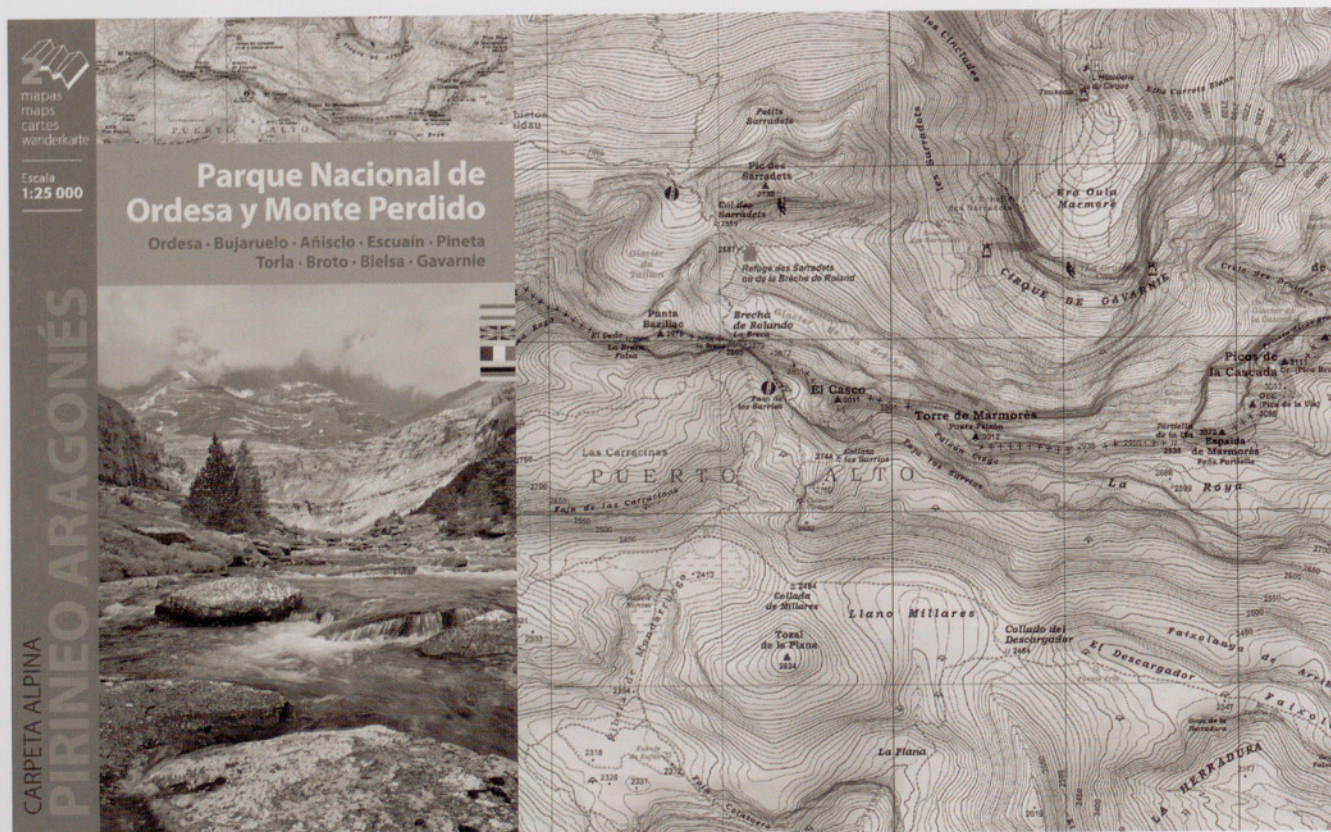
Sant Llorenç del Munt, primer mapa de l'Editorial Alpina publicat el 1946

Medalla de la Ciutat a **Editorial Alpina**
Granollers, 1946

Es distingeix Editorial Alpina pel seu compromís amb el país i amb Granollers, més enllà de la lògica empresarial, en una trajectòria que s'estén des de fa gairebé setanta anys. Aquesta petita editorial granollerina va possibilitar que molts catalans descobrissin el seu entorn amb l'edició de mapes i llibres relacionats amb l'excursionisme i va fer una aposta per posar en català els noms en els mapes ja des de la dècada dels quaranta, en ple franquisme.

Alpina, fundada, entre d'altres, pel geògraf Salvador Llobet, s'ha sabut envoltar de bons col·laboradors que fan un excel·lent treball de camp per a l'elaboració de les seves publicacions de cartografia. Aquesta tasca artesanal l'ha sabut compaginar amb la realització completament digital dels seus mapes, oferint uns productes d'alt nivell. Fidel al seu esperit, l'editorial col·labora amb escoles, amb nombroses curses i amb activitats de muntanya diverses, aportant cartografia i mapes elaborats especialment per a cada esdeveniment.

En els darrers temps, l'Alpina ha publicat sota el segell "Marcòlic" un significatiu nombre de llibres i novel·les d'autors de la comarca i altres col·leccions en l'àmbit infantil amb una bona acollida.

Parque Nacional de Ordesa y Monte Perdido, mapa actual de l'Editorial Alpina

Els experts i estudiosos del tema coincideixen a afirmar que per comprendre els precedents que van conduir a la creació el 1946 de la granollerina Editorial Alpina és absolutament necessari fixar la mirada en la figura de Salvador Llobet i Reverter (Granollers 1908 – 1991).¹ Tanmateix, cal tenir molt en compte les seves inquietuds com a excursionista i geògraf i el context històric de l'època en què va viure. A finals del segle XIX i d'una manera ben especial a principis del segle XX, Catalunya, talment com succeeix a d'altres països d'Europa, viu un interès creixent per tot allò que té a veure amb l'excursionisme i per la descoberta del país, que es plasma amb la fundació, el 1891, del Centre Excursionista de Catalunya, resultat de la unió de l'Associació Catalanista d'Excursions Científiques (1876) i l'Associació d'Excursions Catalana (1878). Ràpidament aquest nou moviment associatiu s'estén arreu i d'una forma progressiva tot propiciant la posada en marxa de més entitats d'àmbit local.

Com bé recorden encara uns quants granollerins, Llobet, guixaire de professió, destaca des de ben jovenet per ser un actiu excursionista que s'interessa tant per la muntanya i el territori –molts vallesans descobreixen els paisatges vallesans més propers mercès al seu mestratge– com pels aspectes científics que se'n deriven. Ningú com Llobet defensa la necessitat d'entendre l'excursionisme com una pràctica que ha de contribuir a adquirir coneixements en diversos camps: història natural, arqueologia, folklore... Totes aquestes qüestions intervenen i juguen un paper important l'any 1928, quan Llobet es presenta com un dels precursors i fundadors de l'Agrupació Excursionista de Granollers, essent el primer president d'una entitat que estableix les seves bases muntanyenques en una sortida que uns quants entusiastes fan al Sui.

Després d'un parèntesi de temps per raons econòmiques, els aspectes científics de l'excursionisme resulten vitals en el moment en què Llobet decideix prosseguir amb els estudis. Ho fa després de passar un any a París. Dotat d'una extraordinària capacitat, entre 1935 i 1944,

1 Musachs Generó, Josep M. "Editorial Alpina: Història d'una il·lusió". *Lauro Revista del Museu de Granollers* núm. 26-27, 2004.

Presentació el 2007 de l'exposició "La porta al territori. Cartografia excursionista a Catalunya"

estudia el batxillerat, es llicencia en Filosofia i Lletres per la Universitat de Saragossa, secció d'història, i es doctora en Geografia, la seva passió. La seva tesi, *El medio y la vida en el Montseny*, mereix el premi Menéndez y Pelayo, juntament amb *El medio y la vida en Andorra*, l'any 1945. Des d'aquest moment, Llobet es dedica bàsicament a la investigació i a la docència, àmbits en els quals assoleix un gran reconeixement.

Com a resultat de totes aquestes experiències, el 6 de febrer de 1946 es funda a Granollers, Editorial Alpina. Es tracta d'un projecte empresarial ideat i impulsat per Salvador Llobet en el qual participen tres socis més: el geòleg Noel Llopis; l'enginyer del Servei Cartogràfic de la Diputació de Barcelona, Josep Maria Puchades i el tècnic en arts gràfiques, Xavier Coll. Tots quatre tenen en comú l'interès per la muntanya i l'excursionisme. El seu objectiu principal és crear una editorial especialitzada en mapes i publicacions de muntanya amb el propòsit de cobrir una necessitat imperiosa dins d'aquest àmbit.

La primera obra publicada per l'editorial és el llibre *Manual de Alpinismo*, una traducció al castellà d'un text original francès. En la introducció es destaquen alguns dels motius que justifiquen la seva publicació: "*El auge que actualmente adquiere el Alpinismo entre nuestra juventud amante de la montaña, justifica de sobra esta edición*".² La realització, edició i publicació aquest mateix any de dos mapes (*Sant Llorenç del Munt* i *Cingles de Bertí*) i d'una guia monogràfica (*Alto Valle de Carançà*) evidencien l'entusiasme amb què es posa en marxa aquest projecte. L'elaboració de mapes, més complexos que les guies, es restringeix en els inicis a les muntanyes de les rodalies del Vallès. El procés d'elaboració obliga els autors a treballar amb un gran rigor, tant pel que fa al dibuix com en tot allò que té a veure amb la toponímia (en català) o els camins i corriols que assenyalen amb la màxima precisió possible.

Els mapes, aspecte identificador de l'editorial, estan acompanyats d'un llibret explicatiu que resulta de gran utilitat per a l'excursionista al incidir en aspectes pedagògics. En aquests fullets es troba informació diversa i complementària amb una mostra de coneixements de

2 Llopis, Noel. *Manual de Alpinismo*. Editorial Alpina. 1946.

Martí Nadal, Josep M. Musachs i Maribel Villarreal, a l'Editorial Alpina

caire geogràfic, geològic, climàtic, botànic, arqueològic i econòmic de l'àrea que comprèn el mapa. No manquen tampoc les propostes d'itineraris i activitats diverses relacionades amb la muntanya i el turisme, cada dia més creixent. Els quatre primers anys, l'administració i la distribució va a càrrec de la llibreria Quera de Barcelona, però a partir de 1950 passa a mans de Salvador Llobet.

Durant els primers anys de l'empresa, el geògraf granollerí és el màxim responsable de la supervisió de les obres i de donar-hi el vistiplau. Tanmateix, és ell qui porta personalment tot el pes de la confecció del fullet i del treball de camp, cas dels mapes del Montseny o del Montnegre. La seva esposa Carme i els seus fills, l'ajuden en les tasques administratives. L'èxit de la iniciativa fa que ben aviat Editorial Alpina sigui tot un referent. Els mapes excursionistes són el producte que té més acceptació i a les edicions ja esmentades se'n sumen d'altres com *Gran Barcelona (Collserola)*. La marca, ben situada a Catalunya, comença a ser coneguda especialment arreu de l'estat espanyol a partir de 1956, quan es publica el mapa *Picos de Europa I*.

L'any 1957 i posteriors es produeixen a l'editorial canvis importants en deixar el projecte Josep M. Puchades i morir el 1968 Noel Llopis, desvinculant-se totalment del negoci dos anys més tard els seus fills. Editorial Alpina resta representada únicament per dos socis: Salvador Llobet i Xavier Coll. Davant d'aquesta situació són molts els col·laboradors externs que hi participen: Ramon de Semir, Ramon Vinyeta, José Ramón Lueje, Rossend Vila, Jerónimo López, Antoni Bescós, P. Falche... L'editorial es consolida amb l'edició i publicació de nous mapes: *Maladeta*, *Posets*, *Pica d'Estats*, *Guadarrama*... A causa de la mort de Coll, el 1981, la seva família hereta el 50% de la participació a l'empresa.

Amb la mort deu anys més tard de Llobet, les dues parts representades en la societat entren en conflicte. La falta d'acord entre les parts acaba amb la dissolució d'Editorial Alpina SL, el 23 d'abril de 1992. Legalment, cap dels socis pot reprendre unilateralment l'activitat. La família Llobet, amb la Montserrat al capdavant, decideix fundar una nova editorial, Geògraf Salvador Llobet Edicions Cartogràfiques, SL (GSLL) el 16 de juliol d'aquest mateix any. El nou projecte presenta les mateixes característiques d'Editorial Alpina amb l'afegit que segueixen fent ús de

Treball de camp amb el coordinador d'aquesta àrea, Joan López

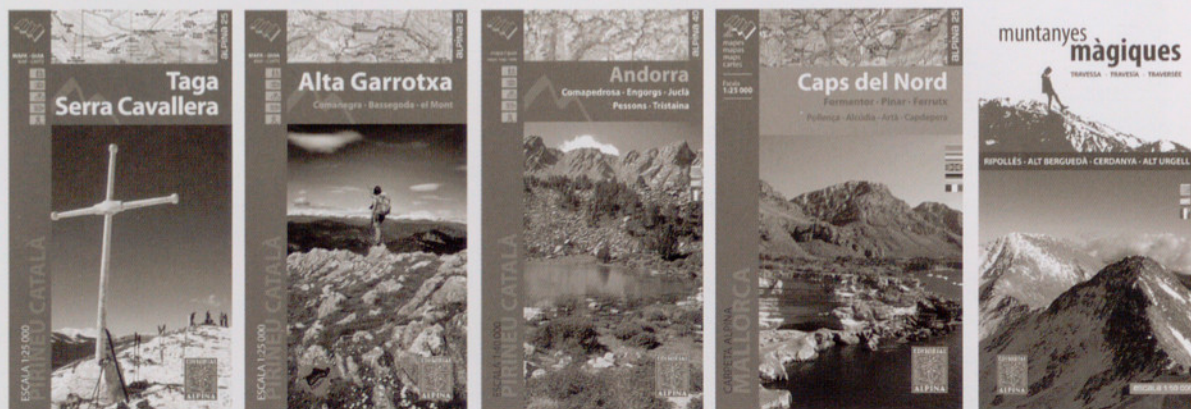
la marca, que és propietat seva. A més a més de la Montserrat, màxima accionista, formen part de l'editorial els seus germans Jaume, Núria i Joan, així com Antonio Gómez, doctor en geografia i deixeble de Llobet.

El primer mapa de la nova generació és el d'Ordesa. En un destacat i a l'interior es pot llegir: *"Primera publicación de Geógrafo Salvador Llobet Edicions Cartogràfiques, S.L. que pretende continuar la tarea cartográfica y de conocimiento de la montaña iniciada el año 1946 por el Dr. Salvador Llobet, que culminó con la edición de más de cincuenta mapas"*.³ Amb una estructura ampliada i reforçada, el 1996 es pren la decisió d'incorporar les noves tecnologies en la realització i producció de mapes, un pas previ i fonamental cap a la professionalització de l'empresa. El primer mapa realitzat amb aquest sistema és el de *Vignemale-Bujaruelo*, amb un estil que recorda els mapes tradicionals però molt millorat tècnicament. D'altres iniciatives tenen nom, mitjançant un conveni de col·laboració, de l'Institut Cartogràfic de Catalunya (ICC), amb qui l'editorial publica els mapes de *Les Gavarres*, *Montseny* i *Lluçanès*.

Durant aquests anys, GSLL fa un notable esforç d'actualització de tota la cartografia antiga partint de noves bases cartogràfiques digitals procedents del SGE (Servicio Geográfico del Ejército) i de l'ING (Instituto Geográfico Nacional). Aquest nou impuls fa que administracions com la Diputació de Barcelona escullin a GSLL per coeditar els mapes dels espais naturals de la seva competència. El 2001, l'editorial inicia un ambiciós conveni de coedició de mapes amb l'empresa Geostel formada per Gran Enciclopèdia Catalana i l'Institut Cartogràfic de Catalunya.

El principal objectiu d'aquesta aliança és la suma d'esforços per portar a terme tota la cartografia d'interès excursionista tant de Catalunya com d'Espanya. En aquest cas, l'escala escollida pels nous mapes és de 1:25.000, coneguda amb la denominació E-25, i tota la realització va a càrrec de GSLL. Des de l'editorial també es preveu treballar escales més genèriques com la 1:50.000, per a mapes de caire més turístic. Es tracta d'assumir el repte d'oferir al mercat els millors productes en un temps en el qual la diversificació d'activitats que es practiquen a la

3 Ordesa. Mapa. Editorial Geógrafo Salvador Llobet Edicions Cartogràfiques, SL (GSLL), 1997.

Mostra d'uns quants mapes de l'editorial

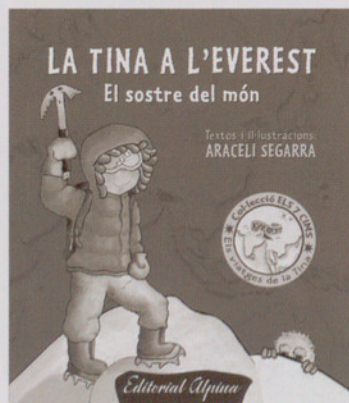
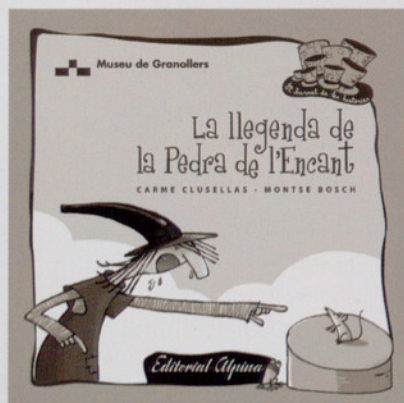
mntanya i als espais naturals, entre els quals el proper massís del Montseny, comporta que s'hagi de fer una adaptació constant dels continguts dels mapes i les guies per a fer front a les noves demandes que sorgeixen constantment. Tant per part dels excursionistes més exigents, com d'un ampli sector cada vegada més gran de persones i famílies que passen els caps de setmana en aquest medi. Quatre anys més tard, concretament el mes de juliol de 2005, l'empresa recupera legalment l'antiga denominació d'Editorial Alpina SL.

En recordar la tasca efectuada, els d'Editorial Alpina remarquen que, pel que fa a la realització de mapes, *"des de fa 68 anys el model inicial s'ha mantingut fidel als principis de presentar mapes fàcils de llegir i d'interpretar, fiables i amb tota la informació d'àmbit excursionista"*. En aquests moments, amb la incorporació de la informàtica i els SIG (Sistemes d'Informació Geogràfica), el tractament de les dades és completament digital.

En el decurs de tots aquests anys d'història, Editorial Alpina ha estat guardonada amb diversos reconeixements.⁴ Cronològicament el primer d'ells ens situa en l'any 1959 quan rep la Medalla de Muntanyisme de la Federació Espanyola. L'any 1971 és premiada amb la Medalla de Bronze per la Federació Catalana de Muntanyisme. D'altres significatius guardons aconseguits han estat la Medalla de la XXV Marxa Nocturna UEC delegació de Gràcia, la Placa del Club Excursionista de Gràcia, la Placa del Club Muntanyenc Barcelonès, la Placa d'Honor de l'Agrupació Excursionista de Granollers (1978) a Salvador Llobet en el cinquantenari de l'AEG, i el Premi de la FEEC en reconeixement a la trajectòria de 60 anys de l'Editorial Alpina, en el marc de la Festa de la Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya celebrada a Taradell.

Aquesta gratitud vers l'Editorial Alpina s'ha fet palesa també a través de nombrosos testimonis d'excursionistes i amants de la natura en general. Pere Tió i Cases, director de *Cingles*, butlletí de l'Agrupació Científico-Excursionista de Mataró, va dir amb motiu de la mort del Fill Predilecte de Granollers Salvador Llobet unes paraules que encara són ben vigents: *"Tots els excursionistes, tots, tenim uns quants llibrets de les guies d'aquesta editorial de Granollers que*

4 Roma, Francesc; Perramon, Montse. *Salvador Llobet i Reverter: La geografia, entre ciència i passió*. Societat Catalana de Geografia. Institut d'Estudis Catalans. Barcelona, 2000.

Selecció de contes i d'altres llibres publicats per l'editorial granollerina

ens han acompanyat a planificar les nostres sortides. Per a tota una època de l'excursionisme català, els mapes de l'Alpina han estat una cosa tan comuna com ho podrien ser les xirruques".⁵ En semblants termes s'han expressat també altres persones que han destacat la bona tasca iniciada per Llobet al capdavant d'aquesta iniciativa que ara compleix gairebé setanta anys de vida i segueix essent un referent: "El treball de camp es repetia en cada edició dels mapes cercant sempre de fer compatible el rigor científic amb una exposició senzilla i clara, d'acord amb l'esperit de divulgació de tots els projectes en els quals participava. (...) I ho feia possible tot oferint uns treballs acurats i ben realitzats amb un cost assequible realment per a tothom".⁶

Actualment l'Editorial Alpina segueix actualitzant la seva cartografia i elaborant nous mapes de zones inèdites en el seu catàleg, com és el cas de les *Muntanyes de Prades* (2013) o *Caps de Formentor, Ferrutx i Pinar*, a Mallorca (2014). Paral·lelament i sota el segell Marcòlic, ha publicat llibres i novel·les d'autors de la comarca: *M'ha posat a cent que no portis calces i M'ha posat a cent el teu consolador*, de Marina Martori; *Catàleg de monstres*, de Jordi Masó; *Esgarrapades*, de Santi Montagud; *Portes endins*, de Carme Ballús; *Les cendres del silenci*, de Lambert Botey i Berta Ventura; *On van a morir els ocells?*, de Mar Tomás B.; *Les extravagàncies del Fashion-Food*, d'Eugeni Rius; *L'ofici de rajoler*, de Pere Cornellas i Paco Cruz; *Ribollers*, de Jordi Ribó; *Sota les llambordes, un jardí*, de Carme Barbany... En l'àmbit infantil edita la col·lecció de contes de l'Araceli Segarra, contes locals com *La llegenda de la Pedra de l'Encant* o *la Finestra d'en Ginebreda*, amb textos de Carme Clusellas i il·lustracions de Montse Bosch, i és a punt d'encetar una nova col·lecció de contes infantils sota el segell Flor de neu.

Fidel al seu esperit, l'Editorial Alpina col·labora amb escoles, amb nombroses curses i amb activitats de muntanya diverses, aportant cartografia i mapes elaborats especialment per a cada esdeveniment. En aquest sentit, des de l'editorial tenen ben present que "l'auge de les curses i els circuits de muntanya, requereix una adaptació dels mapes a les noves demandes dels usuaris, que obliga a realitzar mapes personalitzats i específics".

5-6 Galobart, Lluís. "Salvador Llobet i la seva obra editorial". *Lauro* revista del Museu de Granollers núm. 3, 1992.